

PREVENCIJA - (RE)HABILITACIJA - PSIHOEDUKACIJA - KROZ INTERDISCIPLINARNOST

15. godišnja konferencija
hrvatskih psihologa
Cavtat, od 14. do 17. studenog, 2007.

U Cavtatu se od 14. do 17. studenog 2007. godine, u organizaciji Hrvatskog psihološkog društva i Društva psihologa Dubrovnik, održala 15. godišnja konferencija hrvatskih psihologa pod nazivom »Prevenција, (re)habilitacija, psihoedukacija kroz interdisciplinarnost«. Kako je tema konferencije bila razmjerno široka, stručna su izlaganja pokrila raznovrsna znanstvena i praktična područja kako psihologije tako i drugih srodnih znanosti. Na konferenciji je sudjelovalo oko 800 sudionika, s preko 100 usmenih priopćenja, što u sklopu različitih simpozija, što u sklopu pojedinih stručnih sekcija. Također su održana 22 okrugla stola i 13 radionica te je bilo 30 poster prezentacija.

Posebnu važnost konferenciji dalo je sedam **pozvanih predavanja**. Mladen Havelka je govorio o potrebi proširenja konceptualnih i praktičnih okvira hrvatske zdravstvene psihologije te je istaknuo važnost razmatranja nove uloge psihologa u preventivnim multidisciplinarnim komunalnim programima usmjerenim zaštiti zdravlja. Pierangelo Sardi je problematizirao buduće europske trendove u psihologiji, europske kriterije te položaj hrvatske psihologije u Europi. Danko Nikolić je predstavio nova istraživanja u području sinestezije te objasnio ulogu semantičkih reprezentacija kod sinestezije (fenomena isprepletenosti osjetila pri čemu senzorni input koji podražuje jedno

osjetilo izaziva isto tako senzacije u drugom osjetilu). O neuropsihologijskom pristupu shizofreniji govorila je Slavka Galić. U izlaganju je stavila naglasak kako na teorije koje se međusobno razlikuju u objašnjavanju odnosa kognitivnih deficita i simptoma bolesti, tako i na važnost neuropsihologijskih istraživanja za razumijevanje i psihodijagnostiku samog poremećaja te rehabilitaciju shizofrenih osoba. Marta Ljubešić je predstavila i problematizirala psihodijagnostiku u ranoj dobi, pri čemu se posebno dotakla potrebe za širom primjenom dinamičke procjene kao optimalnog psihodijagnostičkog obrasca te pitanjem saopćavanja rezultata i razvojnog savjetovanja koje treba slijediti nakon psihodijagnostike. Nada Anić je u svom pozvanom predavanju predstavila bihevioralno-kognitivni tretman boli. Navela je teorijska polazišta bihevioralno-kognitivne terapije te specifične tehnike rada s pacijentima koji osjećaju značajnu bol. Konačno, o problemima kvalificiranosti korisnika psiholoških testova govorio je Krunoslav Matešić. U predavanju je iznio povijesne osnove kategorizacije testova, naveo primjere njihove raspodjele u slučaju nekoliko velikih američkih izdavača, predstavio rješenja u nekim europskim zemljama te iznio svoju procjenu daljnjeg razvoja kategorizacije testova u neposrednoj budućnosti.

Od **okruglih stolova** izdvojile bismo diskusiju M. Ajduković, L. Mužinić, T. Katkić Stanić i I. Vrban o djelotvornom psihosocijalnom tretmanu počinitelja nasilja u obitelji, pri čemu su se problematizirali različiti aspekti interdisciplinarnosti, transdisciplinarnosti i međuresorne suradnje u provođenju ove intervencije. U okviru okruglog stola pod nazivom »Upotpunjavanje psihološkog i duhovnog u ozdravljenju i rehabilitaciji« Ž. Puljić je imao uvodno izlaganje o izazovima i »stranputicama« humanističke psihologije, te su se na temu nadovezali Š. Š. Ćorić, V. Jukić, M. Krizmanić, V. Kolesarić, razmatrajući slučajeve u kojima se **psihološko** i **duhovno** mogu korisno upotpunjavati i integrirati te doprinose psihologije religiji i religije psihologiji. J. Despot Lučanin, D. Lučanin, M. Plavšić, M. Orlić, D. Arnautović su na svom okruglom stolu naglasili važnost i primjenjivost interdisciplinarnih pristupa u tretmanu i skrbi za starije osobe, pri čemu su definirali zdravo i uspješno starenje, prezentirali modele pristupa koji su primjenjivi u skrbi za starije ljude te su naveli psihološke intervencije za očuvanje kvalitete života u starosti. Na okruglom stolu o rehabilitaciji i resocijalizaciji hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata razgovarali su Z. Komar, G. Lugović, H. Vukušić, M. Mavar, B. Raguž-Staničić, M. Ercegović i J. Lopžić - psiholozi, psihijatri i socijalni radnici koji su evaluirali koliko se dosadašnji interdisciplinarni pristup psihosocijalne pomoći braniteljima pokazao učinkovitim, što bi u njemu trebalo mijenjati, a što bi se moglo preporučiti drugima, koliko su domaća iskustva komparabilna sa stranim te s kojim izazovima će se susresti u budućnosti. O radu obiteljskih centara, koji su s radom započeli 2004. godine, diskutirale su G. Lugović, S. Radica, R. Đonđ Perković, I. Bumbak, a naglasak su stavile na rad multidisciplinarnog stručnog tima, posebice ulogu psihologa u timu.

Kao što smo ranije spomenuli, na konferenciji je organizirano 13 **radionica**, s tim da je potrebno naglasiti kako je većina njih bila više predavačkog tipa, odnosno stručnjaci iz određenog područja su u 90 ili 180 minuta iznijeli nove spoznaje u tom području te

upoznali sudionike sa svojim praktičnim iskustvom. Tako je, na primjer, R. Dalle Grave predstavio novi kognitivno-bihevioralni pristup u liječenju poremećaja hranjenja - multi-step kognitivno bihevioralna terapija (CBT-MS). Govorio je o njegovoj primjeni u Veroni (Odjelu za poremećaje hranjenja i težine pri bolnici Villa Garda) i učinkovitosti takve terapije koja se primjenjuje na sve poremećaje hranjenja, pacijente različite dobi i BMI (*body mass index*) te koji su hospitalizirani ili su kod kuće, a kao posebno važnim u procesu liječenja naglasio je sudjelovanje multidisciplinarnog tima. I. Petrović je govorila o svom iskustvu rada u vrtiću te načinu rada i pristupu zanemarivanoj djeci. Uputila je sudionike kako prepoznati je li dijete zanemarivano od strane roditelja, upoznala ih s karakteristikama roditelja koji zanemaruju svoju djecu, kako zanemarivanje utječe na dijete i koji su najčešći razlozi zanemarivanja te je navela intervencije u svrhu sprječavanja zanemarivanja djece, koje se provode na nivou (a) države, regije i lokalne zajednice, (b) obitelji i (c) djeteta. O psihosocijalnom tretmanu počinitelja nasilja u obitelji govorio je D. Ajduković. U radionici su se polaznici imali prilike upoznati s konceptom, sadržajem i načinom provedbe psihosocijalnog tretmana, objašnjeni su im kriteriji za upućivanje počinitelja u tretman, predstavljeni su elementi specifičnog osposobljavanja za provedbu tretmana te su izložena dosadašnja postignuća u tretmanu nasilnika u Hrvatskoj. I. Todorić je u svojoj radionici predstavila projekt »Kultura govorenja« (program prevencije nasilja u školi), kojemu je cilj promicanje i usvajanje zdravih i kulturnih oblika komunikacije te stvaranje kvalitetnijih međuljudskih odnosa na svim relacijama sudionika u odgojno-obrazovnom procesu. Voditeljica je opisala sadržaj radionica (selektivna percepcija, aktivno slušanje, verbalni i neverbalni govor te vještine pravilne pedagoške komunikacije), a sudionici su imali priliku aktivno iskusiti neke aktivnosti.

Nalik radionicama, novost na ovogodišnjoj konferenciji hrvatskih psihologa bili su izuzetno posjećeni klinički domjenci, na kojima su se prezentirani zanimljivi slučajevi iz kliničke prakse, a stručnjaci su raspravljali o dijagnostici i mogućim daljnjim koracima u radu s određenim pacijentom. U sklopu domjenka o kliničkoj procjeni djece raspravljalo se i o jednom slučaju dodjeljivanja skrbništva nad djetetom, koji je prezentirala kolegica iz Centra za socijalnu skrb Imotski.

Iz različitih simpozija i sekcija istaknut ćemo samo one radove za koje smatramo da su od većeg značaja za područje socijalnog rada. U sklopu **simpozija** »Rizici, poremećaji u ponašanju i rehabilitacija« I. Jugović i P. Bezinović su prezentirali rezultate istraživanja povezanosti slobodnog vremena s rizičnim ponašanjima mladih, koji impliciraju da bi bavljenje sportskim aktivnostima moglo biti preventivno za korištenje cigareta i marihuane, ali ne i za korištenje alkoholnih pića, dok strukturirane izvannastavne aktivnosti mogu imati preventivnu funkciju za korištenje kako cigareta i marihuane, tako i alkohola. N. Ricijaš i V. Zelić su govorili o rezultatima istraživanja čiji je cilj bio stjecanje uvida kojim čimbenicima maloljetni delikventi pripisuju svoje kažnjivo ponašanje te postoje li razlike između njih s obzirom na vrstu tretmana, odnosno izrečene sankcije, ali i s obzirom na

intenzitet kriminalne aktivnosti. Na simpoziju »Pristupi tretmanu i skrbi za starije osobe« L. Perković i S. Radić dale su prikaz modela interdisciplinarnog pristupa u skrbi za starije osobe koje žive kod kuće, čiji je cilj osnaživanje pojedinca kroz prepoznavanje i korištenje njegovih preostalih sposobnosti. Time se osigurava aktivno i neovisno djelovanje pojedinca u svim segmentima dnevnog života (samozbrinjavanje, produktivnost i razonoda). B. Sepčić i J. Lekić su u svom izlaganju istaknule važnost pokretanja programa decentralizacije i deinstitutionalizacije skrbi za starije osobe, čime će se omogućiti najadekvatnija skrb korisniku u njegovu domu kao najoptimalnijem okruženju. O nasilju nad starijim osobama govorila je V. Ždero, s ciljem da slušaocce upozna s prirodom ovog problema (razlozima, kontekstu i posljedicama zlostavljanja) i načinima pružanja pomoći te da senzibilizira stručnu javnost za ovaj problem.

U okviru simpozija »Seksualno zdravlje« I. Dijanić Plašč i M. Mamula su govorile o implementaciji preventivnog programa protiv seksualnog nasilja u školama, trogodišnjem programu koji je zamišljen kao edukacija mladih o problemu seksualnog nasilja, a u svrhu prevencije istog i osvještavanja mladih o brizi o vlastitom seksualnom zdravlju. I. Jugović je prezentirala rezultate istraživanja o nasilju zbog seksualne orijentacije i mentalnom zdravlju, koji su pokazali kako su osobe koje su doživjele fizičko zlostavljanje i ozbiljnije ugrožavanje sigurnosti zbog seksualne orijentacije anksioznije, depresivnije i niže samopoštovanja od osoba koje nisu doživjele zlostavljanje. O psihosocijalnoj pomoći primjerenoj specifičnostima roda i spola govorile su L. Rajhvajn Bulat i V. Branica, koje su istraživale stavove stručnjaka Centra za socijalnu skrb Zagreb prema rodnim ulogama i njihova iskustva u radu s korisnicima muškog, odnosno ženskog spola. Pokazalo se kako stručnjaci u Centru imaju izrazito proegalitarne stavove prema rodnim ulogama i kako ne vide razlike vezane za spol i rod korisnika te uglavnom jednako pristupaju radu bez obzira na spol, što u krajnjem slučaju može dovesti do opasnosti zanemarivanja rodnih specifičnosti nastalih socijalizacijom.

Kao dio **sekcije za kliničku psihologiju** N. Kalafatović i J. Lopižić su prikazali savjetodavni rad s tugujućom djecom koji se odvijao u sklopu kriznih intervencija, u slučaju trajne separacije - gubitka bliske osobe. Prezentirali su korištene tehnike u radu, značajke terapijskog rada u procesu tugovanja, obrasce ponašanja koji pomažu i odmažu tugujućem djetetu te uzroke i različite načine izražavanja tuge. M., Krmek, Z. Durman Marjanović i G. Buljan-Flander su slušaocima predstavile kognitivno-bihevioralni pristup u radu s traumatiziranom djecom, koji se primjenjuje u Poliklinici za zaštitu djece grada Zagreba, a s ciljem smanjivanja poteškoća u ponašanju djeteta, koje su povezane s traumatskim događajem. Uz način i tehnike rada prezentirale su i jedan primjer kognitivno-bihevioralnog tretmana seksualno zlostavljane djevojčice. U okviru **sekcije za profesionalno usmjeravanje** A. Barjaktarević i M. Mužek su govorile o zapošljavanju osoba s intelektualnim teškoćama te su naglasile važnost stalne uključenosti interdisciplinarnog tima (socijalni radnik, psiholog, liječnik, koordinator-rehabilitator, radni asistent, poslodavac, korisnik) koji sudjeluje u

rješavanju problema koji se pojavljuju na radnom mjestu, ali i prije i poslije radnog vremena. V. Majsec Sobota je predstavila URIHO-v model profesionalne rehabilitacije osoba s invaliditetom, objasnila je osnovne faze profesionalne rehabilitacije (profesionalna orijentacija s radnom dijagnostikom, psihosocijalna rehabilitacija, profesionalno osposobljavanje/obrazovanje i zapošljavanje) te navela kako je glavni cilj programa postizanje optimalnog radnog efekta osobe s invaliditetom, njezinog osjećaja prihvaćenosti i profesionalne kompetentnosti te egzistencijalno-materijalne neovisnosti. U sklopu **sekcije za forenzičnu i penološku psihologiju** D. Kovačević i J. Mustap su prikazali rezultate istraživanja o modalitetima ubojstva s obzirom na alkoholiziranost počinitelja i žrtve, koji su pokazali da kada su počinitelj i žrtva bili alkoholizirani bilo je više žrtava muškog spola, ubojstva su se češće događala u ugostiteljskim lokalima, žrtva je češće provocirala počinitelja, rjeđe je ubojstvo bilo planirano i počinitelj se u većoj mjeri opravdavao nakon počinjenog djela. M. Živković prezentirala je trening komunikacijskih vještina u zatvorskom sustavu, namijenjenog djelatnicima kaznionica i zatvora, djelatnicima osiguranja pravosudnih tijela i vježbenicima pravosudne policije, a sastoji se od dva dijela. U prvom dijelu se pokrivaju osnove komunikacijskog procesa te asertivni alati i praksa, dok drugi stupanj programa pokriva timski rad i rješavanje sukoba/problema. Konačno, u sekciji **psihosocijalni programi u zajednici** B. Raguž Staničić je dala prikaz grupnog rada s veteranima oboljelim od PTSP-a u Dubrovačkom centru za PTSP, objasnila je otvoreni način rada grupe, faze grupnog rada (faza prorade traume i faza integracije) te procese koji se odvijaju tijekom grupnih susreta. M. Ajduković i T. Radočaj su prezentirale projekt UNICEF-a »Prevenција separacije i rane intervencije s obiteljima pod rizikom«, u kojem je sudjelovao interdisciplinarni tim, a čiji su ciljevi bili razraditi kriterije za procjenu rizika djeteta u obitelji i procjenu te praćenje kompetentnosti i potencijala za promjenu njihovih roditelja te unaprijediti konceptualizaciju i provođenje rada s roditeljima u okviru mjere nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi. U izlaganju su uz način rada prezentirani i rezultati evaluacije projekta. O Centru za djecu, mlade i obitelj Velika Gorica govorila je S. Puljiz, koja je prezentirala aktivnosti centra, postignuća i način njegovog rada. N. Jelenić je predstavila program rada s mladima koji eksperimentiraju sa sredstvima ovisnosti, koji se odvija u Rijeci, a uključuje maloljetnike i mlade punoljetnike koji su upućeni od strane Općinskog državnog odvjetništva i Centra za socijalnu skrb te njihove roditelje. U izlaganju je predstavljen sadržaj rada i dosadašnji rezultati.

Nažalost, sekcija psihologa u socijalnoj skrbi nije uspjela organizirati niti sastanak sekcije niti je bilo prijavljenih radova koji bi se mogli objediniti u odgovarajući tematski simpozij. Imajući na umu sve izazove s kojima se suočavaju u radu, iznenađuje da ovu konferenciju nisu iskoristili kao mjesto za organiziranu razmjenu iskustva i prikaza svog rada.

Zaključno možemo reći da se na ovogodišnjoj konferenciji hrvatskih psihologa mogao čuti veliki broj zanimljivih istraživanja, praktičnih iskustava te stručnih i znanstvenih spoznaja

Ljetopis socijalnog rada 2008., 15 (1), 171-176 str.

iz različitih područja psihologije i drugih srodnih djelatnosti. Detaljnije o navedenim, a i ostalim izlaganjima s konferencije se može pročitati u Knjizi sažetaka (ur. Josip Lopičić, 2007., Jastrebarsko: Naklada Slap).

Priredila: Linda Rajhvajn Bulat